

поговорки, легенди, загадки кримських татар дозволяють понять, какое огромное значение и внимание отводились трудовому воспитанию и развитию подрастающего поколения.

Ключевые слова: пословицы, поговорки, легенды, трудовое воспитание, крымские татары

Ivannikova M. V. Folklore of the Crimean Tatars of Labor Education

The article considers the attitude of the Crimean Tatar people to labor and labor education, which was reflected in folklore. Proverbs, legends, mysteries of the Crimean Tatars have been investigated and allowed to understand the great importance and attention was given to labor education and development of the younger generation.

Key words: proverbs, legends, labor education, Crimean Tatars

Стаття надійшла до редакції 09.01.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Редькіна Л. І.

УДК 371:342.725:930.1(477),,17”

Д. В. Мартиненко

**РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО ШКІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ
У XVIII СТ. ЯК ПРЕДМЕТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

В останні десятиліття серед наукової громадськості значно зріс інтерес до історико-педагогічних питань. Проголошення незалежності України сприяло активізації процесу перегляду і нового розкриття традиційної проблематики, відкриттю можливості об’єктивного висвітлення явищ, подій та фактів минулого. За таких умов історія педагогіки набула нового статусу: стала інноваційною з огляду на сучасні тенденції розвитку педагогічної теорії, більш вагомою у формуванні майбутніх поколінь учителів. Незаперечними умовами оптимізації цього процесу є зміна тенденційних підходів при висвітленні історико-педагогічної проблематики та врахування вагомих здобутків різних галузей знань у дослідженні історії вітчизняної освіти на різних етапах її розвитку, зокрема у XVIII ст.

Попри поживлення наукового інтересу до історії освіти і педагогіки, на жаль, необхідно констатувати майже повну відсутність історіографічних досліджень з проблем розвитку національного шкільництва України у XVIII ст. На увагу заслуговує лише дисертаційна робота Н. Гулана (історіографічний аспект розвитку історії педагогіки України) [1], проте в контексті визначеної проблеми вона має допоміжне значення. І хоча в дослідженні дисертаційного та монографічного рівнів сучасних науковців (Л. Алексієвець, Л. Баранівська, О. Півоваров, Л. Посохова,

О. Скоробагатська, Л. Соколовська, О. Травкіна та ін.) міститься узагальнення та систематизація історіографії в аспекті досліджуваних питань, проте відмінність предмету, територіальних, хронологічних меж їх дослідження не дозволяє розкрити стан розробленості проблеми розвитку національного шкільництва у XVIII ст.

Мета статті – проаналізувати стан наукової розробленості проблеми розвитку національного шкільництва України у XVIII ст.

Незважаючи на широкий спектр наукових підходів до вивчення історіографії досліджуваної проблеми, вона містить багато дискусійних та остаточно нез'ясованих питань. Зокрема, поняттю „національне шкільництво” не надано дефініційного визначення навіть в академічних словниках, воно вільно трактується кожним автором. До того ж більшістю науковців цей термін вживається щодо кінця XIX – початку XX ст., тоді як, на нашу думку, його варто застосовувати і щодо XVIII ст., оскільки в цей час Україна мала ознаки державності, тривав процес націєтворення, зароджувалися буржуазні відносини, відбувалося становлення української літературної мови на народній основі (основоположником якої є І. Котляревський).

І хоча деякі вчені (Л. Посохова, М. Яременко та ін.) називають освіту досліджуваного періоду „езуїтською моделлю” і навіть „латинським шкільництвом” [2], ми поділяємо позицію В. Нічик, З. Хижняк та інших науковців [3], які твердять про складний адаптаційний процес зарубіжної практики до вітчизняних освітніх традицій і потреб українського суспільства досліджуваного періоду, що було яскравим проявом культури барокко, яка допускала співіснування антагоністичних начал.

Тож національне шкільництво визначаємо як мережу навчальних закладів, що ґрунтувалися на автохтонній освітній традиції і українському національному виховному ідеалі, стрижнем якої була православна ідентичність.

Використання історико-логічного та хронологічного методів дозволило нам проаналізувати стан наукової розробленості проблеми розвитку національного шкільництва України в XVIII ст. та здійснити його класифікацію на дореволюційну, національного відродження й українізації, радянську та сучасну історіографію, виокремлюючи праці іноземних учених та представників української діаспори. Кожна з цих груп має свої особливості у висвітленні історико-педагогічної тематики, котрі зумовлені соціально-економічними й політичними реаліями тих часів, коли здійснювалися ці дослідження.

У працях дореволюційної історіографії, в рамках імперської ідеології, висвітлюються загальні аспекти становлення системи освіти в Російській імперії та державної політики в цій галузі. Першими до вивчення окремих аспектів розвитку вітчизняної освіти в XVIII ст. зверталися його сучасники – відомі громадські й освітні діячі С. Миславський та Г. Полетика, які вивчали історію окремих навчальних закладів, зокрема Києво-Могилянської академії. Прикметно, що Г. Полетика вперше звернув

увагу на значно вищий культурно-освітній рівень України цього часу, порівняно з російськими губерніями.

У XIX ст. з відкриттям в Україні класичних університетів посилювався інтерес до вивчення історії освіти і культури, сформувалися дві основні наукові історичні школи (Київська і Харківська). Так, О. Лазаревський [4], наполягаючи на широкому розвитку національного шкільництва в першій половині XVIII ст., гостро критикував освітню політику російського уряду в Україні, що сприяла регресу у справі виховання і навчання молодого покоління українців. На основі порівняльного аналізу кількісних показників О. Левицький та І. Максимович також переконували, що початкова освіта в Україні XIX ст. значно поступалася XVIII ст., внаслідок ігнорування урядом Російської імперії місцевих освітніх традицій.

Праці представників Харківської школи – Д. Багалія, Г. Данилевського, Д. Міллера, в яких розкривалися позитивні й негативні наслідки освітньої політики російського уряду на українських землях, відзначалися поміркованістю. Визнаючи важливість реформ, започаткованих у кінці XVIII ст., вони висловлювалися за збереження місцевих народних шкіл та їх пристосування до загальноімперської системи освіти.

У другій половині XIX – на початку XX ст. в Україні посилювався інтерес до діяльності гетьмансько-старшинських родин, зокрема і в культурно-освітній галузі, хоча ці розвідки мали переважно статистично-описовий або мемуаристичний характер. Першими дослідниками старшинських родів були В. Горленко, О. Лазаревський і В. Модзалевський, які стали авторами численних розвідок, першовідкривачами багатьох історичних джерел, оприлюднених, головним чином, у журналі „Київська старовина”.

У цей час з'явилася низка ґрунтовних праць з історії Києво-Могилянської академії та її „училищних колоній” (В. Аскоченський, М. Булгаков, М. Докучаєв, А. Лебедев, Філарет та ін.), в яких автори розкривали процес становлення та розвитку окремих навчальних закладів, діяльність кращих випускників та викладачів, що дозволило здійснити порівняльний аналіз за низкою показників. Тож вже в XIX ст. висвітлення освітньої проблематики набувало змістовного характеру.

Різними підходами характеризується й російська історіографія кінця XIX – початку XX ст. При цьому більшістю дослідників українське шкільництво розглядалося в загальноросійському контексті. До представників проурядового (проросійського) напрямку історико-педагогічних досліджень належать І. Альошинцев, І. Міхневич, А. Мусін-Пушкін, С. Рождественський, Г. Шмідт. Останній, наприклад, обґрунтував ідею про місіонерську роль російського самодержавства, необхідність захисту освітніх привілеїв дворянства і станового характеру освіти. У працях І. Альошинцева порушувалися освітні та національно-культурні проблеми українського населення, визначався вплив передової інтелігенції

на їх вирішення, але ігнорувалися суперечності між російською політикою декларативної лібералізації та уніфікацією освіти.

На нашу думку, більшою об'єктивністю вирізнялися праці Г. Фальборка і В. Чарнолуського, що містять критику російського уряду в питанні згорання громадської і приватної ініціативи в галузі освіти. П. Знаменський та К. Харлампович також визнавали демократизм українських освітніх традицій і великий вплив «київської вченості» на розвиток культури і освіти Російської імперії в досліджуваний період.

Вельми радикальною вважаємо позицію М. Трубецького, який твердив, що „старая великорусская московская культура при Петре умерла; та культура, которая со времени Петра живет и развивается в России, является органическим и непосредственным продолжением не московской, а киевской, украинской культуры...” [5, с. 367 – 368]. І, хоча оцінка українізації великоросійської духовної культури є дещо перебільшеною, автор має на неї підстави, враховуючи, що українці в XVIII ст. становили основу інтелектуально містких інституцій Російської імперії (навчальних закладів, дипломатичних місій тощо).

Класик російської історіографії В. Ключевський у своїх фундаментальних працях розкрив „примусовий” характер розвитку освіти в Росії у XVIII ст. і малоефективність політики російських монархів у цій галузі. В авторитетному російському виданні „Енциклопедії” Ф. Брокгауза і І. Ефрона відображено узагальнюючу думку наукової громадськості про порівняно високий розвиток освіти в Україні досліджуваного періоду.

Отже, дореволюційна література з проблем розвитку вітчизняної освіти досить різноманітна і представлена переважно працями узагальнюючого характеру.

До історіографії періоду національного відродження (1917 – 1920 рр.) та українізації (20-ті рр. XX ст.) можна віднести монографії Ф. Тітова, О. Савича, розвідки М. Грушевського і О. Грушевського, Л. Миловидова. Частково національні культурно-освітні традиції знайшли відображення в історичних працях В. Антоновича, М. Костомарова, Д. Яворницького та ін. Водночас у цей період домінуючою стала думка, що вивчення історії українських шкіл XVII – XVIII ст., організаторами яких виступало духовенство, і де, як вважалося, панували схоластика, формалізм та відірваність від життя, не варте особливої уваги.

На актуальності вивчення історії освіти в Україні, важливості регіонального та міждисциплінарного підходів у дослідженні діяльності освітніх осередків XVIII ст. наголошував Л. Миловидов. Оригінальною була позиція відомого історика М. Грушевського, який у статті „Три академії” висловив думку про спадкоємність вищої освіти від Академії Ярослава Мудрого до Києво-Могилянської і Всеукраїнської Академії наук [6].

Спадкоємцями позиції вчених, які підкреслювали внесок представників гетьмансько-старшинського середовища в розвиток національного шкільництва стали репрезентанти української діаспори. На особливу увагу заслуговують праці Д. Дорошенка, І. Огієнка, О. Оглобліна,

Н. Полонської-Василенко, С. Сірополка. Зокрема, частиною дослідників (Д. Дорошенко, І. Огієнко та ін.) українське суспільство доби козаччини інтерпретувалося як посередник між східними і західними цивілізаціями, як сприятливе середовище для розвитку полемічної думки, ідей демократизму, відкритості, толерантності, існування різноманітних навчальних закладів за відносно незначного тиску з боку православної церкви і гетьманської влади. І. Огієнко наголошував на величезному впливі української культури на російську в досліджуваний період. С. Сірополко гостро критикував освітню політику самодержавства у XVIII ст., зазначаючи позитивні і негативні наслідки впровадження нової системи освіти для українського народу [7].

Чисельністю історико-педагогічних досліджень і уніфікованістю концептуальних засад (з позицій марксистської ідеології і класового підходу) характеризується радянська історіографія, що свідчить про розрив із попередньою історіографічною традицією. Важливе значення для досліджуваної проблеми мають праці Ш. Ганеліна, Є. Голанта, М. Даденкова, М. Константинова, Є. Мединського та ін.

Незважаючи на очевидні недоліки радянської історіографії, недостатнє врахування особливостей українського шкільництва, радянські вчені зробили значний внесок у розробку історико-педагогічної проблематики. Було розроблено періодизацію розвитку освіти, розкрито основні етапи, схарактеризовано напрями освітньої політики російського уряду. Поряд з суцільною критикою дореволюційного періоду (засудження станового характеру освіти, визнання популіського характеру освітніх реформ у Російській імперії, непідготовленості їх проведення) науковцями радянського періоду приділялась увага історії просвітительської та педагогічної думки, ролі вітчизняної інтелігенції в розвитку шкільництва.

У кінці 80-х рр. XX ст. у межах радянської історіографії започатковується якісно новий етап у дослідженні української культури та шкільництва козацького періоду: вийшла друком низка праць із серії „Антологія педагогічної думки”, що містила погляди видатних російських і українських просвітителів досліджуваного періоду; опубліковано ґрунтовні монографії Я. Ісаєвича, З. Хижняк, Н. Шип та ін. Особливий інтерес викликають порушені З. Хижняк питання розвитку києвомогилянцями історичної і суспільно-політичної думки, їхньої участі у громадському житті України та зарубіжних слов'янських країн. Високий рівень узагальнення багатого фактичного матеріалу сприяв об'єктивному розкриттю значення Академії як вітчизняного центру освіти і науки.

Важливе значення для розуміння процесів, що відбувалися в теорії та практиці освіти в досліджуваний період мали праці Є. Днепров, переважно історіографічного і методологічного характеру [8]. Проте на відміну від більшості науковців, він уважав реформування освіти в Російській імперії наприкінці XVIII ст. прогресивним явищем, що відповідало викликам часу.

Сучасна історіографія представляє четверту групу наукових праць, пов'язаних з предметом дослідження. У процесі державного та національно-культурного відродження України в кінці XX ст. активізувалося зростання

інтересу академічних кіл і науково-педагогічної громадськості до проблем історії освіти в період її піднесення, до феноменів „козацької педагогіки” і „козацького барокко”.

Аналіз сучасних наукових досліджень дозволяє виокремити два основні їх напрями. Представники першого роблять акцент на високому рівні української культури, науки і освіти в досліджуваній період, як результаті саморозвитку автентичних традицій, закладених ще в княжу добу (Л. Артемова, О. Губко, В. Кравець, В. Кузь, М. Левківський, О. Любар, Ю. Руденко, З. Сергійчук, М. Стельмахович, Д. Федоренко), вважаючи „козацьку педагогіку” унікальним феноменом світового рівня, квінтесенцією всього найкращого у виховній практиці свого часу. Натомість представники другого напрямку – А. Алексюк, В. Андрущенко, Л. Ваховський, Б. Год, М. Євтух, Я. Ісаєвич, І. Крип’якевич, В. Литвинов, Л. Медвідь, В. Микитась, Д. Наливайко, В. Нічик, А. Сбруєва, Я. Стратій, О. Сухомлинська, В. Шевчук, Н. Яковенко, акцентують увагу на впливі ідей гуманізму і просвітництва, досвіду єзуїтського і протестантського шкільництва.

Арсенал народно-педагогічних засобів формування молодого покоління (зокрема, в козацький період) і можливості використання цього досвіду на сучасному етапі представлено у працях О. Вишневського, О. Любара, М. Стельмаховича, Є. Сявакко, Д. Федоренка та ін.

За останній період істориками були здійснені дослідження, присвячені вивченню джерельної бази – „козацьких літописів”, дворянських записок, документів Києво-Могилянської академії (І. Дзира, Л. Дячук, Т. Міцан), діяльності окремих навчальних закладів у XVIII ст. (Л. Алексієвець, Л. Посохова, О. Травкіна), розвитку середньої світської освіти (О. Півоваров). Л. Посоховій вдалося вийти на міжнародний рівень, впливаючи на науково-педагогічну думку Росії.

У дисертаційних дослідженнях філософського напрямку (С. Йосипенко, Н. Яковець та ін.) висвітлюються контекстуальні особливості становлення національної системи освіти у XVIII ст. Особливо цінними для обраної теми є дисертації з мистецтвознавства Л. Івченко (присвячене нотній колекції О. Розумовського і меценатській діяльності представників цієї гетьманської династії) та Л. Баранівської (щодо впливу гетьмансько-старшинської ініціативи на культурно-музичне життя України).

Сучасні науковці активно звертаються до висвітлення освітньої діяльності духовенства, зокрема у XVIII ст. (С. Гладкий, Л. Єршова, О. Кравченко, С. Мешкова, І. Петренко, С. Стельмах, В. Степаненко). Показово, що більшість із них дотримуються спільної точки зору, зокрема, щодо позитивної оцінки діяльності дяківських шкіл.

Однак історико-педагогічні дослідження тільки побіжно стосуються процесу розвитку освіти в XVIII ст. Так, С. Бакай і О. Туляков вивчали погляди та діяльність Г. Сковороди, В. Бондаренко – Д. Туптала-Ростовського, О. Друганова – вплив приватної ініціативи на розвиток

шкільництва, О. Потапенко – моральне виховання особистості у XVII – XVIII ст., О. Скоробагатська – діяльність Попівської академії. Серед історико-педагогічних досліджень найбільше значення має дисертація Л. Соколовської, присвячена розвитку освітнього процесу у колегіумах України у XVIII ст. [9].

Продуктом колективної діяльності українських учених стала узагальнююча наукова праця „Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – початку XX ст.). Нариси” за редакцією М. Ярмаченка. Цінний матеріал щодо обраної теми містять новітні академічні видання: „Українська педагогіка в персоналіях” у 2-х томах за редакцією О. Сухомлинської, „Українська культура” в 5-ти томах за загальною редакцією Б. Патона, „Історія релігії в Україні” в 10-ти томах за загальною редакцією А. Колодного. У 2001 р. вийшла у світ енциклопедія „Кієво-Могилянська академія в іменах (XVII – XVIII)”, що містить близько 1500 статей про життєвий шлях, діяльність випускників закладу.

Сучасна історіографія проблеми розвитку національного шкільництва України XVIII ст. представлена також дослідженнями репрезентантів української діаспори. Зокрема, цілісні концепції розвитку освіти було розроблено О. Субтельним та авторським колективом „Енциклопедії українознавства” під редакцією В. Кубійовича.

У російській історіографії останнім часом також спостерігаємо активні пошуки нових підходів до вивчення історії освіти у XVII – XVIII ст. Зокрема, дослідники А. Андреев та Д. Зайцев визнають істотний вплив українців у розвиток освіти, культури і науки Росії, звертають увагу на великий внесок українських науковців у розробку цієї проблематики. Цю думку поділяє авторитетний знавець університетської історії В. Фрйгофф, який вважає Кієво-Могилянську академію „першим університетом докласичного типу в Російській імперії”, кваліфікуючи її як повноцінний європейський університет гуманітарного типу [10, с. 23]. Італійські та американські слов'язознавці (С. Грачотті, О. Пріцак, І. Шевченко та ін.) вказують на панєвропейські риси української культури і культуртрегерську місію України в добу бароко.

Отже, історіографія проблеми розвитку національного шкільництва України у XVIII ст. досить різноманітна та потребує класифікації на дореволюційну, національного відродження та українізації, радянську і сучасну, виокремлення праць іноземних учених та представників української діаспори.

Дослідники XIX – початку XX ст. вивчаючи розвиток освіти в Україні, наполягали на її високому рівні розвитку. В той же час це були праці тенденційного характеру або ті, що стосувалися історії окремих навчальних закладів. Дослідження українознавчої проблематики активізувалося в період національного відродження та українізації, проте здебільшого дослідники акцентували увагу на духовному спрямуванні освіти України XVIII ст. Тенденція до написання узагальнюючих праць була характерна для історіографії радянського періоду, і лише на другу

половину ХХ ст. припадає сплеск громадського та наукового інтересу до історії національного шкільництва, що активізувався з проголошення незалежності України. На сучасному етапі розширилася географія і проблематика досліджень, з'явилася можливість аналізувати історико-педагогічні процеси на основі сучасної наукової методології.

Доведено, що обрана проблема є малодослідженою в історії педагогіки. Кількісний аналіз монографічних та дисертаційних робіт засвідчив відчутну перевагу історичної, філософської, культурологічної, мистецтвознавчої наук у вивченні розвитку національного шкільництва України у ХVІІІ ст. Проте вони, на жаль, недостатнім чином висвітлюють педагогічні аспекти, що також є характерним для робіт іноземців та представників української діаспори. Натомість більшість історико-педагогічних монографічних та дисертаційних досліджень лише частково торкаються визначеної проблеми.

Ретельне вивчення історіографії проблеми дозволило визначити, що незважаючи на важливість питання, феномен національного шкільництва України у ХVІІІ ст. не був достатнім чином досліджений, тож потребує ретельного вивчення.

Список використаної літератури

- 1. Гупан Н. М.** Розвиток історії педагогіки в Україні (Історіографічний аспект): автореф. дис. ... докт.пед. наук : 13.00.01 „Загальна педагогіка та історія педагогіки” / Н. М. Гупан. – К., 2001. – 39 с.
- 2. Посохова Л. Ю.** На перехресті культур, традицій, епох: православні колегіуми України наприкінці ХVІІ – на початку ХІХ ст. : монографія / Л. Ю. Посохова. – Х., 2011. – 400 с.
- 3. Нічик В. М.** Києво-Могилянська академія та українсько-німецькі культурні зв'язки / В.М. Нічик, З. І. Хижняк. – К.: Вид. дім „КМ Академія”, 2000.
- 4. Лазаревський А.** Очерки, заметки и документы по истории Малороссии : в 5 т. / А. Лазаревский. – К.: Тип. Г. Т. Корчак-Новицкого, 1892 – 1899.
- 5. Трубецкой Н. С.** История. Культура. Язык / Н. С. Трубецкой ; В. М. Живов (сост.), Н. И. Толстой (вступ. ст.), Л. Н. Гумилев (вступ. ст.). – М.: Прогресс-Универс, 1995. – 800 с. – (Филологи мира).
- 6. Грушевський М.** Три академії // Вісник Академії Наук України. –1991.– № 11. – С. 89 – 99.
- 7. Сірополко С. О.** Історія освіти в Україні / С. О. Сірополко ; Ю. Вільчинський (підгот.). – 2-ге вид. – Л.: Афіша, 2001. – 664 с.
- 8. Очерки истории школы и педагогической мысли народов СССР с древнейших времен до конца ХVІІ в.** / отв. ред. Э. Д. Днепров. – М.: Педагогика, 1989. – 480 с.
- 9. Соколовська Л. А.** Розвиток освітнього процесу в колегіумах України (ХVІІІ – початок ХІХ століття) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Л. А. Соколовська. – К., 2011. – 270 с.
- 10. Андреев А. Ю.** Российские университеты ХVІІІ – первой половины ХІХ века в контексте университетской истории Европы / А. Ю. Андреев. – М.: Знак, 2009. – 640 с.

Мартиненко Д. В. Розвиток національного шкільництва в Україні у XVIII ст. як предмет наукових досліджень

У статті аналізується стан наукової розробленості проблеми розвитку національного шкільництва в Україні у XVIII ст. Подано дефініційне визначення поняття „національне шкільництво”, під яким розуміється мережа навчальних закладів, що ґрунтувалися на автохтонній освітній традиції і українському національному виховному ідеалі, стрижнем яких була православна ідентичність. Виокремлено основні підходи до вивчення історії вітчизняної освіти в дореволюційний, національного відродження та українізації, радянський, сучасний періоди, у працях іноземних учених і представників української діаспори. Доведено, що означена проблема є перспективною для науково-педагогічних досліджень, адже кількісний аналіз монографічних та дисертаційних робіт засвідчив відчутну перевагу історичної, філософської, культурологічної, мистецтвознавчої наук у вивченні розвитку національного шкільництва України у XVIII ст. Натомість більшість історико-педагогічних досліджень лише частково торкаються визначеної проблеми.

Ключові слова: національне шкільництво, історіографія, дослідники історії освіти України, історико-педагогічне дослідження.

Мартыненко Д. В. Развитие национального образования в Украине в XVIII в. как предмет научных исследований

В статье анализируется состояние научной разработки проблемы развития национального образования в Украине в XVIII в. Представляется определение понятия „национальное образование”, под которым понимается сеть учебных заведений, деятельность которых базировалась на автохтонных образовательных традициях и украинском национальном идеале воспитания, в основе которых была православная идентичность. Выделено основные подходы к изучению истории отечественного образования в дореволюционный, национального возрождения и украинизации, советский, современный периоды, в трудах иностранных ученых и представителей украинской диаспоры. Доказано, что исследуемая проблема является перспективной для научно-педагогических исследований, так как количественный анализ монографических и диссертационных работ свидетельствует о преимуществе исторической, философской, культурологической наук и искусствоведения в исследовании развития национального образования Украины в XVIII в. Большинство же историко-педагогических исследований только частично касаются исследуемой проблемы.

Ключевые слова: национальное образование, историография, исследователи истории образования Украины, историко-педагогическое исследование.

Martynenko D. V. Development of National Schooling in Ukraine in 18th Century as Subject of Research

The state of scientific exploration of the issue of national schooling development in Ukraine in 18th century is analyzed in the article. Definition of the notion „national schooling” is given, that is viewed as a network of educational establishments based on authentic national tradition and Ukrainian national educational ideal which was founded on orthodox Christian identity. The basic approaches to investigating history of Ukrainian education in pre-revolutionary, national revival and Ukrainization, soviet and contemporary periods in the works of foreign researchers and Ukrainian diaspora representatives are singled out. It is proved that the studied issue is prospective for scientific and pedagogical research, since quantitative analysis of monographs and dissertations has acknowledged considerable advantage of historical, philosophical, cultural, study of art science in investigating national schooling in Ukraine in 18th century. But alas in all those sources pedagogical aspects are not highlighted enough, which is also a typical feature of the works by foreign researcher and Ukrainian diaspora representatives. Instead most historical and pedagogical monographs and dissertations touch upon certain aspects the problem under analysis. Thorough investigation of historiography of the problem has allowed to aster that despite the significance of the researched problem, phenomenon of national schooling in Ukraine in 18th century was not sufficiently studied and therefore it requires further investigation.

Key words: national schooling, historiography, researchers of history of education in Ukraine, historical and pedagogical research.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2013 р.

Прийнято до друку 26.04.2013 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Сбруєва А. А.

УДК 930.1:378.11(477)”18/19”

Н. А. Павинська

**ІСТОРИОГРАФІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ІНСТИТУТУ ІНСПЕКЦІЇ
В УНІВЕРСИТЕТАХ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ –
ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ**

Одним із завдань кожного окремого структурного підрозділу вищого навчального закладу є формування та вдосконалення суспільних норм, ідеалів, принципів, цінностей, правил поведінки студентської молоді.

Водночас, однією з вихідних умов реформування національної вищої школи, посилення її виховного впливу на студентське середовище є осмислення й усвідомлення історичного досвіду, об’єктивна оцінка історичних реалій, виявлення прогресивних чинників функціонування тих